

Τα ποτά μεθούν το φορολογικό σύστημα;

Από τον κ. Γεώργιο Αγαπίο
καθηγητή Δημόσιας Οικονομικής
Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΟΔΕ),
πρώην υπουργό Οικονομικών

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ οικονομία βρίσκεται σε μια κρίσιμη φάση δεδομένου ότι έχει συσσωρευτεί ένα υπέρτοκο δημόσιο χρέος, απαιτούνται διαρθρωτικές αλλαγές για να ικανοποιηθούν οι κοινωνικές οδηγίες και η ανταγωνιστικότητά της είναι σε χαμηλά επίπεδα.

Η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους, σε συνδυασμό με τις υψηλές δαπάνες για τον εξοπλισμό των ενόπλων δυνάμεων, απαιτεί ποσά τα οποία πλησιάζουν το σύνολο των φορολογικών εσόδων. Αυτό σημαίνει ότι το σύνολο των τρεχουσών - πρωτογενών δαπανών του Δημοσίου χρηματοδοτείται με δανεισμό, ο οποίος συνεπάγεται τη δημιουργία δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Τελικά, δημιουργείται «φαύλος κύκλος», ο οποίος είναι χωρίς τέλος. Οι διαρθρωτικές αλλαγές έχουν καθυστερήσει και καί' ανάγκη η υλοποίησή τους μέσα σε περιορισμένο χρονικό διάστημα δημιουργεί, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια του οικογενειακού εισοδήματος και τη συμπλήρωσή του από τραπεζικό δανεισμό, δυσφορία των πολιτών.

Το πιο σοβαρό όμως πρόβλημα είναι η παρατηρούμενη στασιμότητα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, η οποία διογκώνει το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας και διατηρεί την παραγωγή σε χαμηλά επίπεδα, αφού είναι υποτονική η ζήτηση, τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλά ελληνικά προϊόντα εκτοπίζονται από τα εισαγόμενα κινεζικά προϊόντα.

Η στασιμότητα της παραγωγής στη συνέχεια δεν οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης, με συνέπεια η ανεργία να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα.

Η ενίσχυση, συνεπώς, της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας είναι εκ των «ων ουκ άνευ» προκειμένου να ενισχυθεί η απασχόληση, να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα και να μειωθεί η εξάρτηση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από τις τράπεζες. Βασικός υπαίτιος της χαμηλής ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων είναι οι επιβαρύνσεις από τον κρατικό παρεμβατισμό, με τη μορφή ρυθμίσεων ή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε την πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με την οποία οι φόροι μαζί με τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν στην Ελλάδα το 35% του εργατικού κόστους, ενώ στις ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ χαμηλότερο ποσοστό και ειδικότερα στην Ιρλανδία (βλ. ιρλανδικό θαύμα) το αντίστοιχο ποσοστό είναι 9%.

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι κάθε αύξηση των φορολογικών συντελεστών, ιδίως όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της ελληνικής οικονομίας, είναι παράλογη και συνεπάγεται μόνον αρνητικά αποτελέσματα. Ειδικότερα, η αύξηση των φορολογικών συντελεστών έχει αποδειχθεί διεθνώς ότι μειώνει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας γιατί αυξάνει το κόστος της παραγωγής και τον πληθωρισμό, δεδομένου ότι όλοι οι φόροι αποτελούν στοιχείο του κόστους ενός αγαθού ή υπηρεσίας και μετακυλιούνται στην καταναλωτή. Επιπλέον, έχει παρατηρηθεί ότι η αύξηση των φορολογικών συντελεστών οδηγεί σε αντίθετο αποτέλεσμα από εκείνο που επιδιώκει το κράτος, δηλαδή αντί να αυξάνονται τα φορολογικά έσοδα αυτά μειώνονται. Και αυτό δεν είναι παράξενο γιατί, αυξανόμενου του φόρου, αυξάνεται η τιμή των προϊόντων και στη συνέχεια μειώνεται η συνολική ζήτηση.

Η μείωση, συνεπώς, των φορολογικών συντελεστών είναι ο πιο αποτελεσματικός μοχλός για την εξασφάλιση οικονομικής ανάπτυξης και μείωση της ανεργίας.

Οι απόψεις αυτές επιβεβαιώνονται από τις εξελίξεις σε πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας στα προϊόντα των οποίων αυξήθηκαν οι φορολογικοί συντελεστές και από τα επίσημα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού του οικ. έτους 2006. Για παράδειγμα, στα προϊόντα οινοπνεύματος και ποτών το 2005 ο ειδικός φόρος κατανάλωσης αυξήθηκε (Ν. 3336/2005) κατά 20% (από 908 ευρώ σε 1.090 ευρώ ανά 100 λίτρα). Η αύξηση αυτή το 2005 οδήγησε στη μείωση της κατανάλωσης και της αντίστοιχης δαπάνης των τουριστών και στη μη σημαντική αύξηση των φορολογικών εσόδων. Αναπόφευκτα έχει αρνητικές επιπτώσεις και στην απασχόληση, δεδομένου ότι στη διακίνηση και εμπορία ποτών απασχολούνται 150.000 άτομα. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν λήφθηκε υπόψη ότι το 2004 τα φορολογικά έσοδα από τη φορολόγηση των ποτών αυξήθηκαν μόνον κατά 2,4%, ενώ το σύνολο των φορολογικών εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού αυξήθηκε κατά 6,4%. Επιπλέον, δεν εκτιμήθηκε το γεγονός ότι σύμφωνα με έρευνα της ICAP το 2004 σε σύνολο 155 επιχειρήσεων του κλάδου οι 60 παρουσίασαν μείωση τζίρου έως και 59%, 80 επιχειρήσεις είχαν μειωμένα καθαρά αποτελέσματα και 29 έκλεισαν με ζημίες.

Η μείωση της κατανάλωσης στον κλάδο των ποτών είναι αναπόφευκτη μετά την αύξηση της φορολογικής τους επιβάρυνσης γιατί η ελαστικότητα ζήτησης είναι μεγαλύτερη της μονάδος, με τελικό αποτέλεσμα τη μη πραγματοποίηση των προβλεπόμενων φορολογικών εσόδων που αναμένεται από μια αύξηση των φορολογικών συντελεστών. Αυτό σημαίνει ότι οι αρνητικές επιπτώσεις αυτής της αύξησης υπερτερούν των θετικών συνεπειών και πρέπει να αποφεύγεται αυτή η πολιτική από το υπουργείο Οικονομικών δεδομένου ότι τα δημοσιονομικά ελλείμματα απειροελάχιστα επηρεάζονται ή βελτιώνονται ακόμη και από την αύξηση των συντελεστών ενός φόρου ο οποίος συμμετέχει στο σύνολο των φορολογικών εσόδων (κατά την περίοδο 2004-2006) με ποσοστό 0,6% (π.χ. για το 2005: 240 εκ. ευρώ/39.140 εκ. ευρώ) και 0,4% στο σύνολο των δαπανών (χωρίς χρεολύσια) του Κρατικού Προϋπολογισμού (240 εκ. ευρώ/55,6 εκ. ευρώ).

Στην Ε.Ε. και σε εναρμονισμένη βάση (οδηγίες 92/82 και 92/84) επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης στα οινοπνευματώδη ποτά, ο οποίος ποικίλλει ανάλογα με τη μορφή και την περιεκτικότητα οινοπνεύματος: μπύρα, κρασί, λοιπά ποτά παραγόμενα με ζύμωση, ενδιάμεσα προϊόντα και αιθυλική αλκοόλη. Στη χώρα μας, στην μπύρα επιβάλλεται Ε.Φ.Κ. 1,13 ευρώ ανά 100λίτρο (Plato), στο κρασί ο φόρος είναι μηδενικός, στα λοιπά ποτά που παράγονται με ζύμωση (μπλίντς, απίτς κ.λπ.) μηδέν, στα ενδιάμεσα προϊόντα 45 ευρώ ανά 100λίτρο τελικού προϊόντος και στην αιθυλική αλκοόλη 1.090 ευρώ ανά 100λίτρο. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι κατά τη φορολόγηση της αιθυλικής αλκοόλης ο ΕΦΚ είναι μειωμένος σε προϊόντα χαμηλής περιεκτικότητας οινοπνεύματος ή σ' εκείνα τα οποία προέρχονται από μικρούς παραγωγούς ή ορισμένες περιοχές (π.χ. για το σύζο ο φόρος είναι μειωμένος κατά 50%).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η χώρα μας είναι 19η μεταξύ των 20 χωρών της Ε.Ε. στην κατανάλωση αλκοολούχων ποτών (μαζί με μπύρα) και αυτό ίσως οφείλεται στην υψηλή φορολογική επιβάρυνση, ιδίως σε σύγκριση με τις ανταγωνιστικότερες τουριστικά χώρες. Συγκεκριμένα, στην Κύπρο ο ΕΦΚ είναι 595 ευρώ, στην Ισπανία 740 ευρώ, στην Ιταλία 731 ευρώ, στην Πορτογαλία 898 ευρώ και στην Ελλάδα 1.090 ευρώ. Το πόσο επιβαρυντική είναι η φορολόγηση των ποτών στη χώρα μας αρκεί να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό του 2006, το 2004 από τη φορολόγηση της αλκοόλης και των ποτών οι έσοδα των Ελλήνων το έσο-

δο ήταν 188 εκ. ευρώ και από τον ΕΦΚ οινοπνεύματος και οινοπνευματωδών ποτών εισέπραξε 225 εκ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι ο κλάδος υπερφορολογείται και ότι τα προσφερόμενα προϊόντα του δεν είναι πλέον είδος πολυτέλειας αλλά λαϊκής κατανάλωσης, δεδομένου μάλιστα ότι για πολύ χρονικό διάστημα οι τιμές τους, καί' ανάγκη, εξαιτίας της αύξησης της φορολογίας, παραμένουν σταθερές, εκτός εάν η ακίνητη περιουσία θεωρείται λαϊκό αγαθό και το ποτό είδος πολυτέλειας.

Δεδομένου ότι όλα τα αλκοολούχα ποτά είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους, η διαφοροποίηση της φορολογικής επιβάρυνσης δημιουργεί διαταραχές στον ανταγωνισμό και στη λειτουργία της αγοράς, ενώ βασικό χαρακτηριστικό ενός «καλού φορολογικού συστήματος» είναι η «ουδετερότητα» του, ώστε να μην επηρεάζει τις επιλογές των καταναλωτών.

Οι πολίτες είναι αρκετά ώριμοι για να επιλέξουν ένα προϊόν και γνωρίζουν τις συνέπειές του για την υγεία τους, δεν είναι αιτία το ύψος του φόρου που πολλοί Έλληνες πίνουν ή δεν πίνουν το «άλφα» ή το «βήτα» ποτό. Εάν ένα προϊόν είναι επικίνδυνο για τον καταναλωτή πρέπει να μεριμνά η πολιτεία ώστε να ενημερώνεται ο πολίτης ή να είναι απαγορευμένο και να αποσύρεται από την αγορά. Στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες το φορολογικό σύστημα έχει πάψει να υποκαθιστά τις υγειονομικές αρχές.

Η αναποτελεσματικότητα αυτή επιβεβαιώνεται από τη συστηματική διάθεση νοθευμένων ποτών στους καταναλωτές και από το αυξανόμενο λαθρεμπόριο πολλών αλκοολούχων ποτών, με συνέπεια τη βλάβη της υγείας των πολιτών αλλά και την απώλεια υπέρτοκων ποσών φόρων. Επιπλέον, η υπέρμετρη φορολόγηση των εισαγόμενων αλκοολούχων ποτών δεν αποβλέπει στην προστασία της εγχώριας παραγωγής γιατί η τελευταία είναι ασήμαντη και επιπλέον, με δεδομένο ότι τα έσοδα του ΕΦΚ προέρχονται κυρίως από εισαγωγή από τον κοινοτικό χώρο είναι οισιεί δασμού, οι οποίοι έπεται ότι έχουν καταργηθεί για το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

Η περαιτέρω, συνεπώς, αύξηση του ΕΦΚ στα οινοπνευματώδη ποτά, σε συνδυασμό με την αύξηση του ποσοστού των ανελαστικών δαπανών των νοικοκυριών, χωρίς ουσιαστική αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος συνεπάγονται τις παραπάνω αρνητικές επιπτώσεις και οδηγούν στη διόγκωση του λαθρεμπορίου ή παρεμπορίου ποτών και στη ζήτηση φθηνότερων (υποκατάστατα) ποτών, τα οποία είναι χαμηλής ποιότητας και πολλές φορές νοθευμένα.

Η άποψη ότι η συνολική μέση φορολογική επιβάρυνση στη χώρα μας είναι χαμηλότερη, σε σύγκριση με εκείνη των άλλων χωρών της Ε.Ε. (κάτι που δεν ισχύει για τα αλκοολούχα ποτά) και κατά συνέπεια υπάρχουν περιθώρια που δικαιολογούν αύξηση των φορολογικών συντελεστών δεν ευσταθεί. Και αυτό γιατί στη χώρα μας μπορεί η μέση φορολογική επιβάρυνση να είναι χαμηλότερη, π.χ. σε σύγκριση με την Αγγλία, αλλά πολλοί ξεχνούν ότι ο Έλληνας πληρώνει σε ιδιότητες πολλά αγαθά ή υπηρεσίες που έπεται ότι του προσφέρει το κράτος (δημόσια αγαθά), όπως είναι η υγεία, η παιδεία, η ασφάλιση και η διέλευση στους δρόμους (διόδια), τα οποία δεν αναγκάζονται να πληρώνουν άλλοι Ευρωπαίοι πολίτες.

Αυτό σημαίνει ότι η πραγματική φορολογική επιβάρυνση στη χώρα μας είναι πολύ πιο υψηλή από εκείνη των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών και η κατάσταση αυτή επιδεικνύεται με τις σταδιακές ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων, χωρίς παράλληλα να μειώνονται οι φορολογίες αφού μειώνονται τα προσφερόμενα δημόσια αγαθά.

Η μείωση των φορολογικών συντελεστών είναι ο πιο αποτελεσματικός μοχλός για την εξασφάλιση οικονομικής ανάπτυξης και μείωση της ανεργίας